

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ГРУПОВОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Васюта І. О.

студентка 3 курсу, факультет педагогіки та психології

Науковий керівник – доктор пед. наук Ткаченко О. М.

Кіровоградський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка

м. Кропивницький, Україна

Анотація. У статті розглянуто сутність поняття «групова форма організації навчання», визначено педагогічну своєрідність та цінність різних видів групової форми навчання, на основі аналізу наукової літератури та передового педагогічного досвіду виявлено проблеми організації групової форми роботи в початковій школі, можливість їх розв'язання на стику проблематики, пов'язаної з організацією диференційованого навчання та застосування інноваційних технологій в початковій освіті. У статті сформульовано основні особливості організації різних видів групової форми навчання в початковій школі, сформульовано перспективи у вивченні різних аспектів цієї проблеми.

Ключові слова: форми навчання, групова форма навчання, різні види групової форми навчання, застосування групової форми навчання в початковій школі.

ESPECIALLY THE USE OF GROUP FORMS IN PRIMARY SCHOOL

Vasuta I. O.

Kirovohrad state pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko

Kropyvnyts'ky, Ukraine

Annotation. In the article the essence of the concept of "group form of organization learning", defined pedagogical identity and the value of various types of group tuition, based on the analysis of scientific literature and best teaching practices identified problems of organization of group work in primary school, the possibility of their solutions at the intersection of the issues related to the

organization of differentiated learning and the application of innovative technologies in primary education. The article defines the main peculiarities of organization of different types of group learning in elementary school, articulated perspectives in the study of various aspects of this problem.

Key words: *forms of learning, group learning, different types of group learning use group learning in elementary school.*

На сучасному етапі розвитку суспільства дедалі очевиднішим стає розуміння того, що у дітей молодшого шкільного віку виникає небажання і невміння активно вчитися. Ця проблема спонукає до пошуку нових педагогічних ідей, технологій, форм організації навчання, які б сприяли активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи. До таких форм, які одночасно виступають підґрунтям багатьох сучасних освітніх інноваційних технологій, відносять групову форму навчання.

Проблему визначення сутності та різновидів форм організації навчання досліджували І. Я. Лернер, Ю. І. Мальований, М. І. Махмутов, О. Я. Савченко, М. М. Скаткін, І. М. Чередов. Теоретичні аспекти проблеми застосування групової форми навчання вивчали С. П. Логачевська, О. Я. Савченко, І. Е. Унт. Використання групової форми на уроках з різних дисциплін початкової школи у контексті розв'язання певних проблем навчання молодших школярів турбувало таких сучасних учителів, як Г. В. Авдейчик, О. Б. Кривошاپка, О. Г. Онуфрієнко. Специфіка організації різних видів групової форми роботи в початковій школі лише побіжно розглядалась окремими дослідниками.

Мета статті: вивчити особливості застосування групової форми навчання в початковій школі.

Групова навчальна діяльність на занятті, на думку вчених, сприяє формуванню позитивної мотивації учіння, створює умови для успішного навчання школярів. В. О. Сухомлинський наголошує на тому, що для формування в учнів уміння вчитися, потрібно виокремлювати групи дітей,

для яких учитель має знайти відповідне навантаження, щоб розумова праця принесла задоволення. А О. Я. Савченко з цього приводу зазначає: «При груповій формі роботи у молодших школярів формуються уміння співпрацювати, створюються умови для демократичного міжособистісного спілкування, взаємного навчання, формування моральних мотивів учіння, раціонального використання робочого часу, можливості для багатоваріантних підходів до розв'язування однієї задачі» [4, 272]. Попри визнану цінність цієї форми навчання для формування особистості школяра у тлумаченні поняття «групова форма навчання» й до цього часу немає єдності думок.

Групову форму організації навчання О. Г. Ярошенко трактує як «сукупну навчальну діяльність учнів у групах з нечисленним складом, що створюються і діють у межах одного класу відносно тривалий час» [3, 78]. На зовнішню ознаку цієї форми звертає увагу й О. Г. Онуфрієнко, підкреслюючи, ця форма передбачає роботу «в малих групах учнів, об'єднаних загальною навчальною метою при опосередкованому керівництві вчителя і співпраці з учнями» [2, 25].

О. Г. Ярошенко зазначає, що групова навчальна діяльність складається з таких структурних елементів: об'єкт, груповий суб'єкт, активність суб'єкта, результат. Такий вид навчальної діяльності має спільний з іншими видами діяльності об'єкт – знання, уміння, які створила людина і передбачені для вивчення у школі. Особливість суб'єкта групової діяльності полягає в тому, що над розв'язанням навчальної задачі працюють відразу всі члени групи. Для досягнення спільної мети важливими є зусилля кожного представника групи [3, 79]. Групова форма організації навчання робить помітними зусилля і здібності кожного, що є природним стимулом здорового творчого змагання.

Значний внесок у теорію організації групової форми навчання зробив І. М. Чередов, який розподіляє її на парну, ланкову, кооперовано-групову та диференційовано-групову. Парна форма навчання, на думку вченого, передбачає залучення до взаємооцінки, правильна її організація перетворює

завчання на взаємного навчання; ланкова форма навчальної роботи зорієнтована на залучення навчальних груп до спільного планування учбової діяльності, сприйняття й усвідомлення інформації, обговорення, взаємний контроль; при кооперовано-груповій формі навчальної роботи різні групи учнів досить швидко виконують окремі частини спільного завдання; диференційовано-групова форма навчання передбачає таке планування навчальної діяльності різних груп учнів, при якому завдання для груп відрізняються не об'ємом, а типом конструкції [5, 42–56]. Особливість групової форми організації навчання молодших школярів полягає в тому, що процес навчання відбувається у спільній діяльності.

У контексті організації диференційованого навчання в початковій школі розглядала групову форму навчання С. П. Логачевська. Важливою умовою застосування цієї форми навчання вчена вважає педагогічну діагностику. У практиці дослідниці розподіл учнів за рівнем готовності став об'єктивною підставою для здійснення роботи у двох напрямках: загальної підготовки дітей до самостійної навчальної роботи і диференціювання завдань.

Аналіз досвіду роботи сучасних учителів початкових класів (Г. Авдейчик, А. Луцюк, О. Онуфрієнко та інших) засвідчив, що групову форму навчання переважно застосовують на різних етапах уроків з математики, читання, української мови. Застосування групової форми навчання забезпечує черговість різних видів діяльності школярів. Як зазначає А. Луцюк, групи можуть формуватися на різній основі: за складністю завдань, за інтересами, за рольовими групами, за кількістю учасників. Г. В. Авдейчик наголошує на важливості на перших стадіях роботи з дітьми роботу в малих групах організовувати у формі гри. У зв'язку з цим О. Г. Онуфрієнко вважає, що перш ніж увести до структури уроків різні види групової роботи, потрібно навчити молодших школярів спільної роботи, співпраці [2, 26]. Різні види групової роботи узгоджуються на уроках з

інтерактивними вправами, такими як «Карусель», «Коло ідей», «Діалог», «Синтез думок», «Спільний проект», «Пошук інформації» тощо [1, 3].

Отже, організація групової форми роботи в початковій школі передбачає: педагогічну діагностику здібностей та компетенцій учнів, формування груп в залежності від результатів діагностики та мети навчання і виховання дітей, навчання молодших школярів співпраці, застосування різних видів групової форми навчання на уроках з різних дисциплін початкової школи, залучення школярів до групової роботи у формі гри, поступове зменшення вчительської допомоги учням у процесі їхньої групової роботи тощо.

Перспективами дослідження проблеми є вивчення етапів залучення молодших школярів до співпраці у процесі різних видів групової форми роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдейчик Г. В. Групова навчальна діяльність на уроках математики в початковій школі / Г. В. Авдейчик // Початкове навчання та виховання. – 2012. – №6. – С.2 – 8.
2. Онуфрієнко О. Г. Групова форма навчальної діяльності як засіб підвищення ефективності сучасного уроку / О. Г. Онуфрієнко // Початкове навчання та виховання. – 2009. – №16–18. – С.25 – 26.
3. Освітні технології: навч. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти. – К.: А. С. К., 2004. – 256 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів / Олександра Яківна Савченко. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.
5. Чередов И. М. Формы учебной работы в средней школе: кн. для учителя / Иван Михеевич Чередов.– М.: Просвещение, 1988 – 160 с.